

I

(Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot)

LAUSUNNOT

14.–15. TAMMIKUUTA 2009 PITÄMÄSSÄÄN 450. TÄYSISTUNNOSSA

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean Lausunto aiheesta Sisämarkkinoiden sosiaalinen ja ympäristöulottuvuus

(2009/C 182/01)

Esittelijä: **Andrzej ADAMCZYK**

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 17. tammikuuta 2008 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

Sisämarkkinoiden sosiaalinen ja ympäristöulottuvuus

Asian valmistelusta vastannut ”yhteismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 6. tammikuuta 2009. Esittelijä oli Andrzej ADAMCZYK.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 14.–15. tammikuuta 2009 pitämässään 450. täysistunnossa (tammikuun 14. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 94 ääntä puolesta ja 29 vastaan 15:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät

1.1 Sisämarkkinat eivät itsessään ole päämäärä vaan väline, joka vaikuttaa EU:n kansalaisten hyvinvoinnin kasvuun lisäämällä vaurautta ja tavaroiden ja palveluiden saatavuutta, parantamalla työpaikkojen laatua ja varmuutta sekä tarjoamalla mahdollisuuden matkustaa, elää, työskennellä ja opiskella missä tahansa EU:n rajojen sisäpuolella.

1.2 Tämä kehityskulku liittyy suurempiin mahdollisuuksiin, joita sisämarkkinoilla on sekä yrityksille – tavaroiden, palvelujen ja vapaan sijoittamisen markkinoiden laajentumisen ansiosta – että työntekijöille, koska ne tarjoavat heille ennennäkemättömän mahdollisuuden etsiä työtä mistä tahansa haluamastaan EU-maasta.

1.3 Jos Eurooppa haluaa säilyttää kilpailukykyänsä pitkällä aikavälillä, on sisämarkkinoilla varmistettava kestäväpohjainen ja pitkäkestoinen kasvu, mikä edellyttää myös ympäristöulottuvuuden

huomioon ottamista. Siksi uusissa standardeissa, säännöissä, tuotteissa ja ideoissa on otettava huomioon tämä suuri haaste, vaikka se voikin joillakin toimialoilla johtaa väistämättömiin jännitteisiin, semminkin kun kaikki toimet ovat järkeviä vain, jos Euroopan talous saa selviämismahdollisuuden eli jos sen lähitulevaisuuden kilpailukyky ei horjuteta.

1.4 Lopullisena tavoitteena on parantaa merkittävästi sisämarkkinoiden toimintaa sosiaalisessa markkinataloudessa eli taata kaikille toimijoille yhtäläiset edellytykset ja varmistaa, että ne operoivat samassa oikeudellisessa ympäristössä. Tämä on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan luoda olosuhteet reilulle kilpailulle sekä luoda lisää ja parempia työpaikkoja sisällyttämällä sosiaalinen ja ympäristöulottuvuus sisämarkkinoihin EU:n talouden kilpailukykyyn vahvistamiseksi.

1.5 Pyrkimässään syventämään sisämarkkinoita Euroopan unionin toimielinten on otettava huomioon yritysten oikeudet etunäkökohdat sekä tarve kunnioittaa EU:n lainsäädännössä

tunnustettuja sosiaalisia perusoikeuksia, kansainvälisiä työelämän normeja sekä yksittäisten jäsenvaltioiden lainsäädäntöä mukaan lukien oikeus työehtosopimusneuvotteluihin.

1.6 Sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta edellyttää tiettyjen EU:n lainsäädännön soveltamiseen liittyvien epäselvyyksien ratkaisemista. Yksinkertainen ja ennustettavissa oleva oikeudellinen kehys on sisämarkkinoiden jatkokehityksen ja syvenemisen ennakoheito.

1.7 Erityisesti Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen viimeaikaisista tuomioista johtuvat kiistat, jotka liittyvät palkattujen työntekijöiden lähettämisen ehtoista annetun direktiivin oikeudelliseen tulkintaan, näyttävät antavan perusteet vaatimukseen direktiivin tarkistamisesta tai lisäsovimuksen tekemisestä työmarkkinaosapuolten välillä.

1.8 Toimielinten ja kansalaisten välisenä sovittelijana toimivalla SOLVIT-verkostolla saattaa olla tässä mielessä erittäin tärkeä tehtävä. Verkostolla ei ole kuitenkaan lainkaan riittävästi rahoitusta eikä henkilöstöä, ja sen tehtävä ja toiminnot on punnittava uudelleen.

2. Johdanto

2.1 Vaikka sisämarkkinoiden kehittäminen on edelleen kesken, ne ovat jo tuoneet EU:n kansalaisille koko joukon kouriintuntuvia etuja ja ovat itsessään merkittävä saavutus Euroopan yhdenmisyysprosessissa (1). Markkinoiden asteittainen avaaminen ja esteiden poistaminen ovat kuitenkin aiheuttaneet useita vaikeuksia ja ongelmia, jotka on ratkaistava, jos halutaan saada tukea sisämarkkinoiden syventämiselle entisestään.

2.2 On muistettava, että sisämarkkinoiden kehitys ei sinällään ole päämäärä vaan pikemminkin keino nostaa Euroopan unionin kansalaisten elintasoa ja lisätä heidän vaurauttaan ja tavaroiden ja palvelujen saatavuutta, parantaa työpaikkojen laatua ja varmuutta sekä tarjota kansalaisille mahdollisuus matkustaa, elää ja työskennellä vapaasti missä tahansa EU:n rajojen sisäpuolella (2). Nämä edut ovat kiinteästi sidoksissa yritysten liiketoiminnan lisääntymiseen vapauteen esimerkiksi tavaroiden ja palvelujen markkinoiden laajentuessa ja sijoitusten vapautuessa.

2.3 Esteiden asteittainen poistaminen alueilla, jotka liittyvät suoraan neljään vapauteen, voi aiheuttaa ongelmia ja jännitteitä aloilla, joilla on edelleen huomattavia eroja eri maiden välillä. Tämä koskee erityisesti sellaisia kysymyksiä kuin palkat, sosiaaliturva, työlainsäädäntö ja työmarkkinaosapuolten oikeudet. Tällaiset jännitteet voidaan poistaa ja on jossakin määrin poistettukin lisäsäännöksillä, joiden tarkoitus on

- selventää oikeudellinen sekaannus, jota eri maiden säännösten soveltaminen on aiheuttanut
- torjua sosiaalista polkumyyntiä ja epäreilua kilpailua

(1) KOM(2007) 724 lopullinen.

(2) EUVL C 93, 27.4.2007, s. 25.

— suojella kuluttajien oikeuksia (3)

— varmistaa, että tavaroiden ja palvelujen tuottajilla ja toimittajilla on aidosti pääsy Euroopan sisämarkkinoille

— varmistaa tavaroiden ja palvelujen ja erityisesti yleishyödyllisten palvelujen saatavuus kaikkien tarpeet huomioon otta-
villa politiikoilla (4)

— edistää aktiivisia toimintalinjoja naisten ja miesten tasa-arvon varmistamiseksi ja kaikenlaisen syrjinnän torjumiseksi.

2.4 Sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi on välttämätöntä ratkaista EU:n lainsäädännön soveltamiseen liittyvät erilaiset epäselvyydet. On täysin mahdotonta hyväksyä sitä, että työmarkkinaosapuolet olisivat niiden kannalta ratkaisevan tärkeissä asioissa velvollisia turvautumaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimeen, jonka päätökset aiheuttavat joskus hämmennystä ja kiistoja.

2.5 Tässä yhteydessä on annettava arvoa sille, että komissio on päättänyt kutsua työmarkkinaosapuolet ja jäsenvaltiot keskustelemaan tuomioistuimen viimeaikaisten tuomioiden herättämistä kysymyksistä ja järjestää keskusteluforummin, jossa pohditaan, miten turvata sosiaaliset oikeudet työvoiman liikkuvuuden lisääntyessä (5).

3. Sisämarkkinat: hyödyt ja haasteet

3.1 Sisämarkkinoilla on monia hyötynäkökohtia. Niihin kuuluvat sisämarkkinoiden menestyksekkästä toiminnasta yrityksille, työntekijöille ja suurelle yleisölle useilla eri alueilla kertyneet hyödyt. Sisämarkkinoiden kiistattomiin saavutuksiin kuuluvat BKT:n kasvusta johtuva vaurauden lisääntyminen, vapaus matkustaa, asua, työskennellä ja opiskella missä tahansa EU-maassa, huomattavasti suurempi hyvälaatuisten tavaroiden ja palveluiden saatavuus usein aiempaa alhaisemmin hinnoin, mikä liittyy valmistajien, kaupan harjoittajien ja palveluntuottajien aiempaa parempiin mahdollisuuksiin päästä sisämarkkinoille, sekä – viimeisenä mutta silti merkittävänä seikkana – kuluttajien oikeuksien laajeneminen kattamaan koko EU:n alue ostomaasta riippumatta.

3.2 Joissakin jäsenvaltioissa henkilöiden vapaalle liikkuvuudelle ”siirtymäaikaisten” muodossa asetetut rajoitukset aiheuttavat edelleen kiistoja kyseisten ajanjaksojen rajallisuudesta huolimatta. On kuitenkin huomattava, että työmarkkinoiden suojelu on osoittautunut odotettua vaikeammaksi maissa, jotka ovat soveltaneet siirtymäaikoja. Vastaavasti ammattitaitoisten työntekijöiden lähteminen työnhakuun on heidän alkuperämaissaan todellinen ongelma.

(3) EUVL C 175, 27.7.2007, s. 14.

(4) EUVL C 175, 27.7.2007, s. 14.

(5) KOM(2008) 412 lopullinen.

3.3 ETSK:n näkemyksen mukaan ⁽⁶⁾ työmarkkinoiden yhdyntymisen on kuitenkin paras turva sosiaalista syrjäytymistä vastaan. Komission tulisi tehdä työmarkkinaosapuolien kanssa yhteistyötä Euroopan työvoimapotentialin hyödyntämiseksi paremmin nopeasti muuttuvissa yhteiskunnissamme. Yksi ongelma, joka on vielä ratkaisematta, on tutkintojen vastavuoroinen tunnustaminen ⁽⁷⁾.

3.4 Yrityksille syntyviä hyötyjä ovat pääsy suuremmille markkinoille, joiden väkiluku on lähes 500 miljoonaa, helpompi rajatylittävä kauppa ja helpommat yritystoiminnan aloittamiseen liittyvät menettelyt, eurooppalaisten standardien ja tuotemerkintöjen laajempi soveltaminen sekä aiempaa parempi rajatylittävät yhteistyö ja tekniikan siirrot. Hyötyä saadaan myös helposta pääsystä pääomamarkkinoille, vaikka rahoitusalan palvelujen toimintaa on vielä parannettava. Kaikilla näillä sisämarkkinoiden saavutuksilla on omat sosiaaliset vaikutuksensa ja omat haasteensa riippumatta siitä, liittyvätkö ne yrityksiin vai suoraan kansalaisiin.

3.5 Vaikka saattaakin vaikuttaa ilmeiseltä, että sisämarkkinoiden käyttöönotto on aiheuttanut ennennäkemättömän talouskasvun, sillä on myös ollut myönteinen vaikutus kansalaisten sosiaaliseen hyvinvointiin, edelleen keskustellaan paljon siitä, ovatko markkinoiden avoimuuden taso ja sääntelyn soveltamisalue yksittäisillä aloilla yhteiskunnallisesti suotavia tai hyväksyttäviä. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen viimeaikaisia tuomioita (Viking ⁽⁸⁾, Laval ⁽⁹⁾, Rüffert ⁽¹⁰⁾, komissio v. Luxemburg ⁽¹¹⁾) koskevat kiistat, aiempi keskustelu palveludirektiivistä sekä työvoimamarkkinoiden avaamista, sosiaalista polkumyyntiä, epäreilua kilpailua ja sisämarkkinoiden vaikutusta Euroopan sosiaalisen mallin toimintaan koskevat ongelmat vaativat varmasti analysointia ja mahdollisesti päätöksiä uudesta lainsäädännöstä tai yhteissääntelystä.

3.6 Sisämarkkinat ovat aiheuttaneet monien tuotteiden hintojen alenemisen, mikä on sekä kuluttajan että Euroopan talouden kilpailukykyyn kannalta hyvä asia. Hintojen lasku tapahtuu kuitenkin usein työntekijöiden kustannuksella, kun heidät vapautetaan palveluksesta yrityksen uudelleenjärjestelyn tai työpaikkojen muualle siirtämisen vuoksi. Sosiaalisesta näkökulmasta on siksi välttämätöntä sovittaa yhteen kuluttajien etunäkökohdat (alhaiset hinnat) ja työntekijöiden etunäkökohdat eli työpaikkojen turvaaminen, työnormit sekä työn ja palkkauksen ehdot.

3.7 Sisämarkkinoiden aiheuttama talouskasvu on myös vaikuttanut uusien työpaikkojen syntymiseen. Tämä olisi hyvin myönteinen ilmiö, elleivät nämä työpaikat olisi kilpailukykyyn säilyttämisen tarpeen vuoksi usein huonosti palkattuja.

3.8 Tässä yhteydessä on korostettava, että Eurooppa on saavuttanut korkean kilpailukykyänsä pääasiassa sen ansiosta, että on investoitu uuteen teknologiaan ja työntekijöiden koulutukseen, parannettu työn organisointia sekä työterveys- ja työturvallisuusoloja ja edistetty aktiivisesti työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja kumppanuutta. Koska työntekijät ovat myös kuluttajia, talouden kilpailukykyyn lisääminen työvoimakustannuksia alentamalla voi kuitenkin tosiasiaa pienentää ostovoimaa, toisin sanoen vähentää kulutusta ja talouskasvua.

3.9 Työmarkkinoiden osittainen avautuminen taloudellisista syistä maahan muuttaville aiheuttaa omat erityisongelmansa. Joissakin jäsenvaltioissa taloudellisista syistä maahan muuttaneisiin ei todellisuudessa sovelleta työehtosopimuksia tai muita määräyksiä, oikeudellisia säännöksiä tai käytänteitä, minkä seurauksena paikalliset työnormit heikkenevät ja harmaa talous kasvaa. Se johtaa työehtojen heikentymiseen ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun murenemiseen, mikä aiheuttaa sosiaalista polkumyyntiä ja epäreilua kilpailua. Sekä ammattiliittojen että työnantajajärjestöjen tulisi tarmokkaasti vastustaa tällaista kehitystä.

3.10 Muutamit sidosryhmät pitävät lähetettyjä työntekijöitä palkkaavien yritysten tiettyjä toimintatapoja sosiaalisena polkumyynninä ja epäreiluna kilpailuna. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on asioissa Viking, Laval, Rüffert ja komissio v. Luxemburg antamissaan tuomioissa kuitenkin todennut, että tällaiset käytännöt ovat laillisia ja palkattujen työntekijöiden lähettämisen ehdoista annetun direktiivin mukaisia. Tämä on aiheuttanut suurta polemiikkaa erityisesti siksi, että tuomiot ovat selvästi ristiriidassa direktiivissä ilmaistun tarkoituksen kanssa. Rajatylittävän palvelutarjonnan edistäminen edellyttää reilua kilpailua ja työntekijöiden oikeuksien takaamista. Siksi vaikuttaa siltä, että yhdenvertaisten mahdollisuuksien, reilun kilpailun ja työntekijöiden oikeuksien kunnioittamisen varmistaminen edellyttää uusien lainsäädäntöaloitteiden tekemistä ja työmarkkinaosapuolten neuvottelujen jatkamista etenkin, kun on kyse lähetetyistä työntekijöistä.

3.11 Komitea ⁽¹²⁾ kuitenkin uskoo, että ennen uusien säädösten laatimista on ryhdyttävä pikaisesti toimenpiteisiin direktiivin 96/71/EY asianmukaiseksi täytäntöönpanemiseksi, varsinkin kun sen tavoitteet eivät ole kokonaan täyttyneet, vaikka sen voimaantulosta on jo 10 vuotta.

3.12 Palvelumarkkinoiden avaaminen ja yleishyödyllisten palvelujen ongelmat, jotka hiljattain hyväksytyt palveludirektiivi kattaa, ovat edelleen oma kysymyksensä. Tämän direktiivin täytäntöönpano on parhaillaan kesken, eikä sen vaikutusta siksi voida vielä arvioida. On kuitenkin selvää, että peruspalvelujen sosiaalinen ulottuvuus on huomattavasti laajempi asia kuin pelkästään työntekijäkysymykset ja työmarkkinaosapuolien vuoropuhelu ja että sen yhteydessä pyritään myös varmistamaan näiden palvelujen saatavuus kaikille ⁽¹³⁾.

⁽⁶⁾ EUVL C 77, 31.3.2009, s. 15.

⁽⁷⁾ EUVL C 224, 30.8.2008, s. 100.

⁽⁸⁾ EUVL C 51, 23.2.2008, asia C-438/05.

⁽⁹⁾ EUVL C 51, 23.2.2008, asia C-341/05.

⁽¹⁰⁾ EUVL C 128, 24.5.2008, asia C-346/06.

⁽¹¹⁾ EUVL C 209, 15.8.2008, asia C-319/06.

⁽¹²⁾ EUVL C 151, 17.6.2008, s. 45.

⁽¹³⁾ EUVL C 161, 13.7.2007, s. 80.

3.13 Euroopassa viime aikoina tapahtuneen hintojen nousun valossa kysymys yleishyödyllisten palvelujen saatavuudesta liittyy tiiviisti etenkin energian hintojen kohtuullisuuteen. Energiahuollon ongelmaa ei kuitenkaan pidä tarkastella vain viimeaikaisten ja mitä todennäköisimmin vastaisuudessa tapahtuvien hinnannousujen valossa, vaan huomioon tulee ottaa myös energiankulutuksen ympäristönäkökohdat.

4. Viimeaikaisten tuomioiden vaikutus sisämarkkinoihin

4.1 Jotta sisämarkkinat toimisivat asianmukaisesti, niillä on oltava selvät säännöt. Niiden yhdentyminen riippuu jatkossa suuresti siitä, miten hyvin niiden taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöluottavuuden välille saavutetaan hyväksyttävä tasapaino yksinkertaisen ja johdonmukaisen oikeudellisen kehityksen puitteissa.

4.2 Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen viimeaikaiset tuomiot ovat aiheuttaneet kiistaa työmarkkinapiireissä ympäri Euroopan. Selvät ratkaisut kiistanalaisissa asioissa ovat välttämättömiä, jotta voidaan luoda vaadittava yhteinen perusta suuren yleisön luottamukselle.

4.2.1 Viking-tapauksessa Kansainvälinen kuljetustyöntekijöiden liitto (*International Transport Workers' Federation, ITF*) ja Suomen Merimies-Unioni uhkasivat työtaistelutoimilla, koska Viking Line suunnitteli siirtävänsä yhden suomalaisaluksensa Viron lipun alle ja korvaavansa miehistön sikäläisillä työntekijöillä, joiden palkkataso on matalampi. Tuomioistuimen tuomion mukaan työnantajan uhkaaminen lakolla, jotta se solmisi työehtosopimuksen, voisi tässä tapauksessa rajoittaa sijoittautumisvapautta.

4.2.2 Laval-tapauksessa oli kyse latvialaisesta yrityksestä, joka oli lähettänyt työntekijöitä Ruotsiin töihin tarjoten heille sikäläisten työehtosopimusten mukaisia työehtoja ja -oloja huomattavasti heikkomat latvialaiset työehdot ja -olot. Vastineeksi ruotsalaiset ammattiliitot käynnistivät työtaistelutoimia ja järjestivät Vaxholmin työmaalle alihankintasaarron. Tuomioistuimen mukaan sovellettaessa direktiiviä palkattujen työntekijöiden lähettämisen ehdoista ammattiliittojen on laitonta ajaa työtaistelutoimin sellaisia työehtoja ja -oloja, jotka ylittävät direktiivissä tarkoitetut vähimmäissuojaa koskevat pakottavat säännöt.

4.2.3 Ruffert-tapauksessa oli kyse saksalaisesta yrityksestä, joka voitti Niedersachsenin osavaltion järjestämän tarjouskilpailun vankilan rakennusurakasta. Saksalainen yritys teetti työn puolalaisella yrityksellä, ja tämä yritys maksoi työntekijöilleen vain 47 prosenttia alan alueellisessa työehtosopimuksessa määrätystä vähimmäispalkasta. Niedersachsenin osavaltio irtisanoi tästä syystä urakkasopimuksen. Tuomioistuimen mukaan kuitenkin osavaltion laki, jonka mukaan julkisen rakennusurakan toimeksisaajan on noudatettava työehtosopimuksia, on ristiriidassa palkattujen työntekijöiden lähettämisen ehdoista annetun direktiivin kanssa, mikäli työehtosopimusta ei ole julistettu yleisittöväksi.

4.2.4 Luxemburg-tapauksessa tuomioistuin puolsi komission kannetta ja päätti, että Luxemburg oli mennyt liiallisuuksiin palkattujen työntekijöiden lähettämisen ehdoista annetun direktiivin täytäntöönpanossa. Ylilyönnit liittyvät Luxemburgissa voimassa oleviin, sikäläisiä yrityksiä koskeviin määräyksiin mm. enimmäistyöajasta ja vähimmäislepoajasta, automaattisista palkkojen indeksikorotuksista ja työehtosopimusten noudattamisesta.

4.3 Edellä mainituissa asioissa annetut tuomiot aiheuttivat huolta myös Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tekemästä työntekijöiden toiseen jäsenvaltioon työhön lähettamisestä annetun EU:n direktiivin tulkinnasta. Tuomiot aiheuttivat hyvin paljon erimielisyyttä, ja moni toimija katsoi niiden edistävän palkkojen polkumyyntiä. Paikallisten yritysten vahingoksi ja työntekijöiden kustannuksella ulkomaiset yritykset eivät missään mainituista tapauksissa noudattaneet toimintamaassaan voimassa olevia työehtosopimuksia, oikeudellisia määräyksiä tai käytänteitä ja säännöksiä.

4.4 Sisämarkkinoilla on vallittava oikeusvarmuus monitulkintaisuuden sijaan. Siksi on ratkaisevan tärkeää sopia, mitä periaatteita on pohdittava uudelleen sekä lain kirjainta että sen tulkintaa ajatellen, ja löydettävä selkeä yhteinen perusta.

5. Sisämarkkinoiden toimintaa parantavia mekanismeja ja välineitä

5.1 Sisämarkkinoiden toimintaa on täydennetty asteittain useilla mekanismeilla, jotka ovat tehostaneet niiden toimivuutta. Nämä mekanismit voivat olla hyödyllisiä, kun arvioidaan sekä sisämarkkinoiden sosiaalisen että niiden ympäristöluottavuuden integroinnin parantamiseen käytettäviä kanavia.

5.2 Yhdenmukaistamista ja vastavuoroista tunnustamista koskevia keskusteluja on viime vuosina elvytetty viimeisimpien laajentumisprosessien yhteydessä. Laaja yksimielisyys vallitsee siitä, että yhdenmukaistamisesta tulisi keskittyä todella välttämättömään ja että 27 valtiosta muodostuvassa Euroopan unionissa ei ole realistista pyrkiä liialliseen yhdenmukaistamiseen. Vastavuoroinen tunnustaminen on sen sijaan jätetty suurelta osin huomiotta, vaikka se onkin yksi sisämarkkinoiden tukipilareista. Yhdenmukaistamisesta voisi olla hyötyä Euroopan sosiaalisen mallin luomisessa, mutta sosiaalinen ulottuvuus on kuitenkin edelleen suurelta osin unionin 27 jäsenvaltion omalla vastuulla. Useimmissa tapauksissa asiantilalle antavat tukensa myös työmarkkinajärjestöt ja sitä pidetään toissijaisuusperiaatteen mukaisena. Tuotteita ja prosesseja koskevien sääntöjen vahvistaminen ympäristöalalle Euroopan unionin itselleen asettamien kunnianhimoisten tavoitteiden mukaisesti voisi kuitenkin olla hyväksi.

5.3 Toimielinten ja kansalaisten välisenä sovittelijana toimiva SOLVIT-verkosto voisi olla tässä mielessä erittäin tärkeä tekijä. Verkosto vastaa tiedottamisesta, neuvonnasta ja arvioimisesta sisämarkkinoihin liittyvissä asioissa, jotka koskevat jäsenvaltioiden yrityksiä, kuluttajia, työntekijöitä jne. Verkoston piiriin on

kertynyt suuri määrä tietoa ja osaamista. Yleisesti ottaen verkostolla ei kuitenkaan ole lainkaan riittävästi rahoitusta eikä henkilöstöä, ja sen tehtävä ja toiminnot on punnittava uudelleen.

5.4 ”Uusi lähestymistapa” on johtanut siihen, että EU:n lainsäätäjät pitävät matalaa profiilia määrittämällä perusvaatimukset ja siirtämällä sitten teknisiä näkökohtia koskevat tehtävät standardointielimille. Vaikka toimintamallia tuskin voidaan sellaisenaan soveltaa sosiaalisen ulottuvuuden osalta, sillä voisi olla – ja on itse asiassa jo ollut – ratkaiseva merkitys ympäristöalalla (laatustandardit jne. – komission kannattaisikin saattaa useita asiaankuuluvia aloja ajan tasalle).

5.5 Alkuperämaan periaate on edelleen kiistanalainen asia. Tästä on osoituksena myös se, etteivät kuluttajajärjestöt ole tyytyväisiä siihen. Kyseisen periaatteen mukaan toimintoon tai palveluun, joka suoritetaan yhdessä maassa ja vastaanotetaan toisessa, sovelletaan sen maan lainsäädäntöä, jossa toiminto tai palvelu suoritetaan. Tarkoituksena on vauhdittaa tavaroiden ja palveluiden vapaata liikkuvuutta ja kannustaa rajatylittävään kilpailuun. Periaate kuitenkin hylättiin palveludirektiivistä käydyssä keskustelussa, koska se tosiasiallisesti edellyttäisi, että valtiot soveltaisivat yrityksiin ja henkilöihin erilaisia oikeudellisia järjestelmiä heidän alkuperämaansa mukaan.

5.6 Lamfalussy-prosessi oli hyvä esimerkki siitä, miten yleiseurooppalaista sääntelyä voitaisiin parantaa, koska sen tulkinta oli yhdenmukaisempi ja se mahdollisti kansallisten käytäntöjen ja perinteiden yksinkertaisemman sisällyttämisen tiettyihin sääntelykysymyksiin. Rahoituspalveluesimerkin lisäksi Lamfalussy-prosessia voidaan käyttää mittapuuna laadun ja yksinkertaisuuden takaavan järjestelmän luomisessa. Nähtäväksi jää, pystyykö se tarjoamaan tehokkaamman mekanismin muiden lohkojen ja erityisesti ympäristöalan säätelyyn.

5.7 Montin lausekkeessa viitataan – tavaroiden vapaan liikkuvuuden yhteydessä – siihen tosiasiaan, että direktiiviä ei pitäisi tulkita niin, että se vaikuttaa millään tavalla EU:n perusoikeuksiin, joihin kuuluu oikeus työtaistelutoimiin. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen viimeaikaisissa tuomioissa on kyseenalaistettu Montin lausekkeen oikeellisuus, ja onkin tärkeää selvittää, mitkä ovat sen rajat ja miksi niin on.

6. Paremmat puitteet ympäristöasioiden sisämarkkinoihin sisällyttämistä varten

6.1 Sekä energiasta että ympäristöstä on tullut Euroopassa valtiollaan ja kansalaisten kannalta tärkeimpiä asioita, ja sellaisina ne tulevat näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa pysymäänkin. Valitettavasti ympäristönsuojelua pidetään usein rasitteena markkinoille, uutena sellaisten negatiivisten ehtojen joukkona, jotka väistämättä vaikuttavat yritysten kilpailukykyyn.

6.2 Tällä hetkellä vallitsee kuitenkin laaja yksimielisyys siitä, että yksi tehokkaimmista keinoista Euroopan kilpailukykyyn varmistamiseksi tulevaisuudessa on edistää huomattavasti sellaisten ideoiden, tuotteiden ja standardien kehittämistä, jotka vastaavat yhteen ihmiskunnan tärkeimmistä tämänhetkisistä haasteista, ja siten edistää sellaisten sisämarkkinoiden kehitystä, joilla ympäristöulottuvuus todella otetaan huomioon, mikä on keskeinen osa tätä tavoitetta. Se ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että asiaan liittyvät uudet säännökset voivat väistämättä aiheuttaa jännitteitä tietyillä elinkeinoaloilla, etenkin koska lähitulevaisuuden kilpailukyky on edelleenkin ratkaisevan tärkeää.

6.3 Amsterdamin sopimus vahvisti ajatusta siitä, että ympäristöulottuvuuden sisällyttäminen muihin politiikkoihin on kestävä kehityksen edistämisen avain. Euroopan komissio on selvittänyt keinoja tehostaa yhtenäismarkkinoiden ja ympäristöasioiden yhteisvaikutuksia ottamalla huomioon sellaiset toimenpiteet kuin julkiset hankinnat, tehokas vaikutusten arviointi, standardointi, tilinpäätökset sekä talouden välineet, kuten ympäristöverot jne. Komissio on myös tutkinut uusia sektoreita ja ongelmia, jotka voivat vaatia yhdenmukaistamistoimenpiteitä.

6.4 Tähän asti ympäristöasioiden sisällyttäminen sisämarkkinoihin ei kestävä kehityksen ulottuvuuden sektoreiden ja käytäntöjen laajuuden vuoksi ole ollut yksiselitteistä. Se vaikuttaa tärkeisiin politiikanaloihin, kuten energiaan ja liikenteeseen, kun taas kysymyksiä, jotka on alun perin rajattu tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen kuuluviksi, on laajennettu koskemaan muitakin aloja. Siksi on pidettävä mielessä ympäristön suuri merkitys nyky päivän politiikan asialistalla ja todettava, että olisi tarpeen edetä paljon nykyistä enemmän näissä tietyissä kysymyksissä, joita voidaan parantaa, ja määrittää, millä sisämarkkinoiden välineillä nämä tavoitteet voitaisiin parhaiten saavuttaa.

7. Loppuhuomiot

7.1 Sisämarkkinat ovat keskeneräinen hanke. Perimmäisenä tavoitteena on rakentaa esteettömät sisämarkkinat. Sisämarkkinoiden toteutuminen tarkoittaa, että kaikilla toimijoilla on yhdenvertainen pääsy kaikille kansallisille markkinoille. Loppujen lopuksi yhdenvertainen pääsy kunkin jäsenvaltion markkinoille tarkoittaa myös, että yritykset, työntekijät ja palvelujen tarjoajat toimivat samassa oikeudellisessa ympäristössä, millä taataan yhtäläiset toimintaedellytykset ja vältetään epäreilu kilpailu Euroopan unionin rajojen sisäpuolella sekä sisämarkkinoiden kilpailukykyyn heikkeneminen kokonaisuudessaan.

7.2 Komitea on ilmaissut mielipiteenään⁽¹⁴⁾, että sisämarkkinoiden onnistuminen on Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden yhteisellä vastuulla ja että niiden on tunnettava ne entistä enemmän omakseen. Työmarkkinaosapuolten osuutta niiden kehittämisessä ja toteuttamisessa on myös korostettava.

⁽¹⁴⁾ EUVL C 77, 31.3.2009, s. 15.

7.3 Euroopan yhdentymisen rajoista parhaillaan käytävä keskustelu, johon kuuluu myös viimeaikainen keskustelu palveludirektiivistä, osoittaa hyvin, miten vaikeaa on sovittaa sisämarkkinoiden periaatteet yhteen korkeiden sosiaalisten normien, sosiaaliturvan, toimivien ja saatavilla olevien julkisten palvelujen sekä reilun kilpailun tarpeen kanssa. Sisämarkkinoista käytävissä keskusteluissa tulisi keskittyä ensisijaisesti vastaamaan näihin oikeutettuihin kysymyksiin. Vastatessaan näihin kysymyksiin Euroopan unionin toimielinten on otettava huomioon sekä yritysten oikeudet etunäkökohdat että se tosiasia, että taloudellisia vapauksia on säädeltävä sen varmistamiseksi, että niiden käyttö ei heikennä EU:n lainsäädännössä tunnustettuja sosiaalisia perusoikeuksia, kansainvälisiä työelämän normeja ja kunkin jäsenvaltion lakeja, joihin kuuluvat neuvotteluoikeus sekä oikeus tehdä ja panna täytäntöön työehtosopimuksia.

Bryssel 14. tammikuuta 2009.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

7.4 Komissio toistaa uudistetusta sosiaalisesta toimintaohjelmasta hiljattain antamassaan tiedonannossa ⁽¹⁵⁾, että Eurooppa on edelleen vahvasti sitoutunut harmonisiin, yhtenäisiin ja osallistaviin yhteiskuntiin, joissa kunnioitetaan perusoikeuksia ja jotka toimivat terveen sosiaalisen markkinatalouden pohjalta. Se toteaa myös sitoutuvansa varmistamaan, ettei perustamissopimukseen sisältyvien perusvapauksien ja perusoikeuksien suojelun välille synny ristiriitaa.

7.5 Sisämarkkinoiden toimintaa on vielä arvioitava Lissabonin sopimuksen määräysten valossa. ETSK:n tekemä sopimustekstin alustava arviointi osoittaa kuitenkin, että vaikka sisämarkkinoihin ei kohdisteta rakenteellista muutoksia, ne nähtävästi määritellään aiempaa sosiaalisemmin perustein.

⁽¹⁵⁾ KOM(2008) 412 lopullinen.

LIITE

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Seuraava erityisjaoston lausunnon kohta korvattiin täysistunnon hyväksymällä muutosehdotuksella, mutta se sai tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä:

1.4 ”Lopullisena tavoitteena on poistaa kaikki esteet sisämarkkinoiden toiminnalta eli taata kaikille toimijoille yhtäläiset edellytykset ja varmistaa, että ne operoivat samassa oikeudellisessa ympäristössä. Tämä on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan luoda kaikille olosuhteet reilulle kilpailulle sekä EU:n talouden kilpailukyvyyn lisääntymiselle.”

Äänestystulos	Kohdan muuttamisen puolesta: 79	Vastaa: 46	Pidättäytyi äänestämästä: 11
----------------------	---------------------------------	------------	------------------------------

Äänestyksessä hylättiin seuraava muutosehdotus, joka sai tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä:

Poistetaan kohta 4.3**Perustelu**

ETSK:lla ei ole toimivaltaa kyseenalaistaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomioita. Kyseessä olisi vaarallinen ennakkotapaus, joka heikentäisi komiteamme arvovaltaa.

Äänestystulos	Puolesta: 44	Vastaa: 78	Pidättäytyi äänestämästä: 14
----------------------	--------------	------------	------------------------------